

श्री.जयदिप डाकरे सर श्री.प्रविण डाकरे सर

Subscribe

इयत्ता - सातवी (7 जुलै) माझा अभ्यास

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसांच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस सातवा :

ब्रीज कोर्ससोबत चालू इयत्तेचा नियमित अभ्यासक्रम समाविष्ट. (वापरणे सक्ती नाही)

✚ वाचा समजून घ्या.

२. स्वप्नं विकणारा माणूस

टेस्ट
सोडवा

मुलांना मूठमूठ वाटून द्यायचा. आम्हीही त्याच्यावर भलतेच खूश व्हायचो.

तो निघून गेल्यावर मग लोक म्हणत, 'हा बडबड्या आला, की आपल्यात तरतरी पेरून जातो. त्याच्या बोलण्यांनं जगाची ओळख झाल्यासारखं वाटतं. आपलं दुःख काही काळापुरतं का होईना विसरल्यासारखं होतं. गोडगोड बोलून तो जसं त्याचं स्वप्नच आपल्या डोळ्यांत उतरवून जातो...' पुढे मग लोक त्याला 'सपनविक्या'च म्हणू लागले. त्यालाही त्याचं काहीच वाटेना. तोही मग गमतीनं 'सपन घ्या, सपन' म्हणतच गावात शिरायचा आणि लोकांना रिझवून सुकामेवा विकायचा.

काय झालं कळलंच नाही; पण अचानकच सपनविक्या गावात यायचा बंद झाला. आम्ही रोज त्याची आतुरतेनं वाट पाहायचो; पण तो यायचाच नाही. कधीतरी त्याचा विषय निघायचा अन् गावातले सगळे लोक त्याच्याविषयी भरभरून बोलायचे. महिने, वर्ष उलटून गेली.

एके दिवशी अचानक, एक तरुण गावात आला. गावातल्या पारावर बसला. गावातील पारावर बसलेले लोक त्याच्याकडे टकामका पाहू लागले. तो तरुण सपनविक्यासारखाच दिसत होता. तोच चेहरा, तीच अंगकाठी, जणू सपनविक्याच गावात आला होता.

आम्ही सगळी मुलं पाराजवळ जमलो. आमच्या गावातल्या सगळ्यांत वृद्ध तात्यांनी त्याला विचारलं, "कोण रे बाबा तू? कुठून आलास?"

तो म्हणाला, "मी तुमच्या सपनविक्याचा मुलगा. गुडघेदुखीच्या त्रासामुळे बाबा बऱ्याच वर्षांपासून गावोगावी जाऊ शकत नाहीत; पण खरं सांगू का? गावांत जाणं, तिथल्या लोकांना एकत्र जमवणं, त्यांच्याशी बोलण्यासाठी सुकामेवा विकणं हे केवळ बाबांचं एक निमित्त होतं. त्यातून त्यांना खूप आनंद मिळत असे. 'आपले अनुभव, आपल्याजवळचं ज्ञान इतरांना सांगावं, दुसऱ्यांना आनंद द्यावा' असं माझ्या वडिलांचं स्वप्न होतं. लोकांची सेवा करण्याचा त्यांचा हा मार्ग मला खूप खूप आवडला. नुकतंच माझं वैद्यकीय शिक्षण पूर्ण झालं आहे. गावोगावी जाऊन वृद्ध, आजारी लोकांची सेवा करायची, असं मी मनोमन ठरवलं आहे. बाबांचं हे स्वप्न पूर्ण करण्यासाठीच मी तुमच्या गावात आलो आहे."

त्याचा आवाज, बोलण्याची ढब, हसणं आम्हांला सपनविक्याची तीव्र आठवण देऊन गेलं. आम्ही सगळे गहिवरून गेलो. काय बोलावं हे कोणालाच समजेना. असंही स्वप्न असतं, एखादा माणूस असंही स्वप्न पाहू शकतो, हे नव्यानंच आम्हांला उमगलं होतं.

***

स्वाध्याय

प्र. १. तुमचे मत स्पष्ट करा.

- (अ) गावात येणाऱ्या माणसाला गावकरी 'सपनविक्या' म्हणत.
(आ) स्वप्नं विकणाऱ्या माणसाचा गावात येण्यामागचा उद्देश.

प्र. २. स्वप्नं विकणाऱ्या माणसाचे खालील मुद्द्यांच्या आधारे दोन-दोन वाक्यांत वर्णन करा.

दिलेली कृती करा.

सरावसंच 3

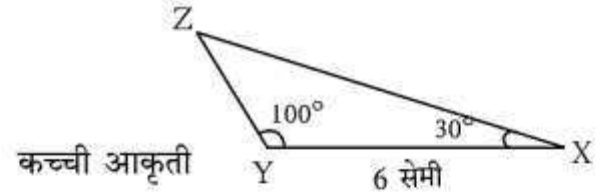
⊙ खाली दिलेल्या मापांवरून त्रिकोण काढा.

1. ΔMAT मध्ये $l(MA) = 5.2$ सेमी,
 $m\angle A = 80^\circ$, $l(AT) = 6$ सेमी
2. ΔNTS मध्ये $m\angle T = 40^\circ$,
 $l(NT) = l(TS) = 5$ सेमी

3. ΔFUN मध्ये $l(FU) = 5$ सेमी,
 $l(UN) = 4.6$ सेमी, $m\angle U = 110^\circ$
4. ΔPRS मध्ये $l(RS) = 5.5$ सेमी,
 $l(RP) = 4.2$ सेमी, $m\angle R = 90^\circ$

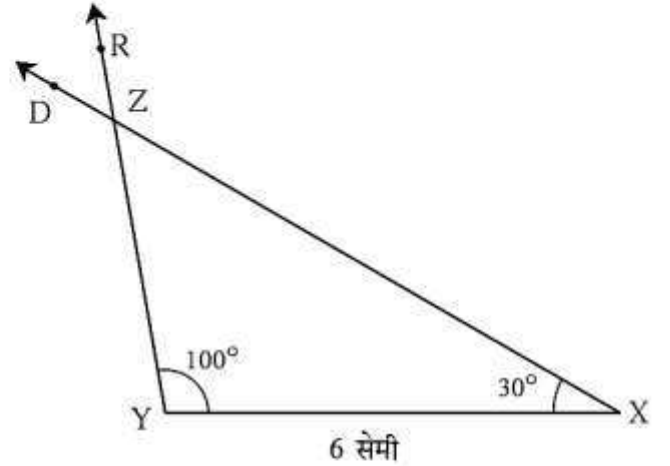
(III) दोन कोन आणि त्यांनी समाविष्ट केलेल्या बाजूंची लांबी दिली असता त्रिकोण काढणे.

उदा. ΔXYZ असा काढा की $l(YX) = 6$ सेमी, $m\angle ZXY = 30^\circ$, $m\angle XYZ = 100^\circ$
 $\angle XYZ$ हा विशालकोन आहे.
तसे कच्च्या आकृतीतही दाखवले आहे.

आकृती काढण्याच्या पायऱ्या

1. कच्च्या आकृतीप्रमाणे रेषा YX हा 6 सेमी पाया घेतला.
2. किरण YR हा असा काढला की $m\angle XYR = 100^\circ$
3. रेषा XY च्या ज्या बाजूला बिंदू R आहे, त्याच बाजूला किरण XD असा काढला, की $m\angle YXD = 30^\circ$. YR व XD या किरणांच्या छेदनबिंदूला Z नाव दिले. ΔXYZ हा अपेक्षित त्रिकोण तयार झाला.
4. पायाच्या दुसऱ्या बाजूला देखील असाच त्रिकोण काढता येतो हे अनुभवा.

 जरा डोके चालवा.

उदा. ΔABC मध्ये $m\angle A = 60^\circ$, $m\angle B = 40^\circ$ व $l(AC) = 6$ सेमी आहे. तर तुम्ही ΔABC काढू शकता का ? त्रिकोण काढण्यासाठी आणखी कोणती माहिती अपेक्षित आहे ? ती माहिती मिळवण्यासाठी कोणता गुणधर्म वापरता येईल ? कच्ची आकृती काढून ठरवा.

त्रिकोणातील तीनही कोनांच्या मापांच्या बेरजेचा गुणधर्म आठवा. हा गुणधर्म वापरून रेषा AC ला समाविष्ट करणारे $\angle A$ व $\angle C$ यांची मापे मिळतील का ?

1 || Geometrical Constructions

Do the given action.

Practice Set 3

Draw triangles with the measures given below.

- In ΔMAT , $l(MA) = 5.2$ cm, $m\angle A = 80^\circ$, $l(AT) = 6$ cm
- In ΔNTS , $m\angle T = 40^\circ$, $l(NT) = l(TS) = 5$ cm
- In ΔFUN , $l(FU) = 5$ cm, $l(UN) = 4.6$ cm, $m\angle U = 110^\circ$
- In ΔPRS , $l(RS) = 5.5$ cm, $l(RP) = 4.2$ cm, $m\angle R = 90^\circ$

(III) To construct a triangle given two angles and the included side

Example Construct ΔXYZ such that $l(YX) = 6$ cm, $m\angle ZXY = 30^\circ$, $m\angle XYZ = 100^\circ$

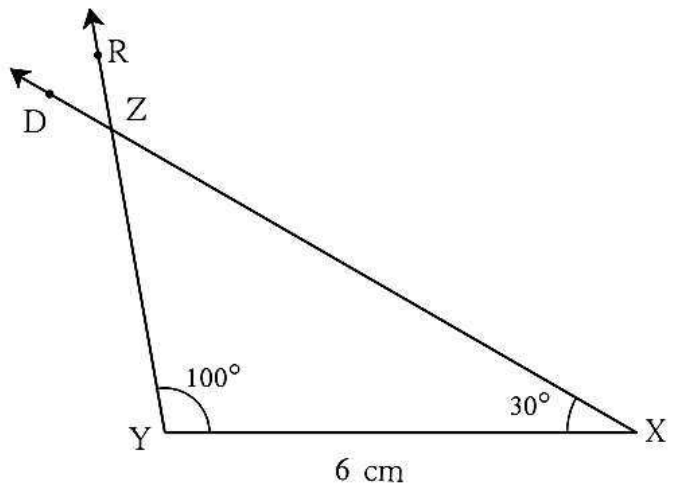
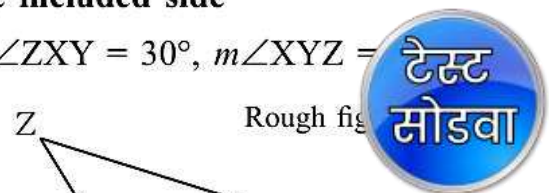
$\angle XYZ$ is an obtuse angle and that is shown in the rough figure.

Steps

- According to the rough figure, draw seg YX as base of length 6 cm.
- Draw ray YR such that $m\angle XYR = 100^\circ$
- On the same side of seg YX as point R, draw ray XD so that $m\angle YXD = 30^\circ$. Name the point of intersection of rays YR and XD, Z.

ΔXYZ is the required triangle.

- See how an identical triangle can be drawn on the other side of the base.

Use your brain power.

Example In ΔABC , $m\angle A = 60^\circ$, $m\angle B = 40^\circ$, $l(AC) = 6$. Can you draw ΔABC ?

What further information is required before it can be drawn? Which property can be used to get it? Draw the rough figure to find out.

Recall the property of the sum of the angles of a triangle. Using that property, can we find the measures of two angles and an included side AC ?

Read and enact. (वाचा आणि कृती करा.) **revision**

Game
2

Be quick!

Form groups of 5. Choose one of the following tables at a time. Each one in the group reads aloud the words from the table as fast as possible. Who can read all the words in one table within 15 seconds? Practise reading these words aloud correctly till you can do so in 15 seconds.

the	a	it	he	this
be	in	for	as	but
to	that	not	you	his
of	have	on	do	by
and	I	with	at	from

they	an	would	up	which
we	will	there	out	me
her	my	their	if	when
she	one	what	about	can
or	all	so	who	no

say	take	use	time	way
get	see	work	people	new
make	look	want	year	day
like	come	give	good	two
know	think	go	well	first

just	could	now	how	any
him	them	its	our	these
into	other	over	back	only
your	than	also	even	most
some	then	after	because	us

✚ वाचून समजून घ्या.

१. इतिहासाची साधने

मराठ

या काळात परकीय प्रवासी भारतात आले. त्यांनी आपली प्रवासवर्णने लिहिली आहेत. त्यांत अल्बेरूनी, इब्न बतुता, निकोलस मनुची यांचा समावेश होतो. बाबराचे चरित्र, कवी परमानंद यांनी संस्कृत भाषेत लिहिलेले 'श्रीशिवभारत' हे शिवचरित्र तसेच विविध राज्यकर्त्यांची चरित्रे व पत्रव्यवहार यांवरून आपल्याला त्यांची धोरणे, प्रशासकीय व्यवस्था, राजकीय संबंध यांची उकल करता येते.

तवारिख किंवा तारीख म्हणजे घटनाक्रम. अल्बेरूनी, झियाउद्दीन बर्नी, मौलाना अहमद, याह्या बिन अहमद, मिर्झा हैदर, भोमसेन सक्सेना आदींनी लिहिलेल्या तवारिखा उपलब्ध आहेत.

बखर हा शब्द खबर या शब्दावरून आला. खबर म्हणजे बातमी. बखर हा महाराष्ट्रात निर्माण झालेला इतिहासलेखनाचा एक प्रकार आहे. बखरीतून तत्कालीन राजकीय घडामोडी, भाषाव्यवहार, सांस्कृतिक जीवन, सामाजिक परिस्थिती इत्यादी बाबी कळायला मदत होते. मराठीतील अनेक बखरी घटना घडून गेल्यानंतर अनेक वर्षांनी लिहिलेल्या असल्याने त्यात अनेकदा ऐकीव माहितीवर भर दिल्याचेही आढळते. महिकावतीची बखर, सभासद बखर, एक्याण्णव कलमी बखर, चिटणिसाची बखर, भाऊसाहेबाची बखर, खड्यांच्या लढाईची बखर या काही बखरी होत. रॉबर्ट आर्म, एम.सी.स्प्रॅंगल आणि ग्रॅट डफ या समकालीन पाश्चात्य इतिहासकारांचे ग्रंथही महत्त्वाचे आहेत.

करून पहा.

- पोवाडे, आदिवासी गीते यांचा संग्रह करा.
- शाळेच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमात त्यांचे सादरीकरण करा.

मौखिक साधने : लोकपरंपरेत पिढ्यान्पिढ्या संक्रमित होत राहिलेल्या जात्यावरील ओव्या, लोकगीते, पोवाडे, कहाण्या, दंतकथा, मिथके यांतून आपल्याला लोकजीवनाचे विविध पैलू समजतात.

अशा प्रकारच्या साधनांना इतिहासाची 'मौखिक साधने' असे म्हणतात.

बरील तिन्ही प्रकारच्या साधनांच्या आधारे इतिहासाचे लेखन केले जाते. इतिहासाचे एकदा लेखन केले तरी त्याविषयीचे संशोधन अखंडपणे चालू राहतेच. या संशोधनातून नवी साधने, नवी माहिती समोर येते. त्यानुसार इतिहासाचे पुनर्लेखन करावे लागते. उदा., आपल्या आजी-आजोबांच्या काळातील, आई-वडिलांच्या काळातील आणि आपल्या काळातील इतिहासाच्या पुस्तकांमध्ये काही प्रमाणात फरक पडल्याचे दिसते.

माहित आहे का तुम्हांला?

तानाजीचा - पोवाडा : या पोवाड्याचा कर्ता तुळशीदास शाहीर आहे. या पोवाड्यात सिंहगडच्या मोहिमेचे वर्णन आहे. पोवाड्यात तानाजी, शेतारामा, शिवाजी महाराज, वीरमाता जिजाबाई यांची सुंदर स्वभावचित्रे दिली आहेत.

सदर पोवाड्यातील काही भाग येथे दिला आहे.

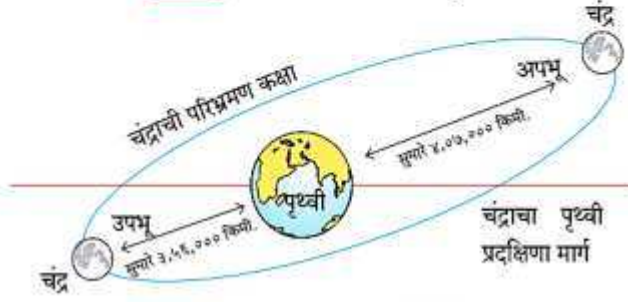
मामा बोलाया तो लागला । ऐंशी वर्षीचा म्हातारा ॥
 "लगिन राहिले रायबाचे तो मजला सांगावी ॥
 माझ्या तानाजी सुभेदारा । जे गेले सिंहगडाला ॥
 त्याचे पाठिरे पाहिले । नाही पुढारे पाहिले ॥
 ज्याने आंबारे खाईला । बाठा बुजरा लाविला ॥
 त्याचे झाड होउनि आंबे बांधले ।
 किल्ला हाती नाही आला ॥
 सिंहगड किल्ल्याची वार्ता ।
 काडू नको तानाजी सुभेदारा ॥
 जे गेले सिंहगडाला । ते मरूनशानी गेले ॥
 तुमचा सपाटा होईल । असे बोलू नको रे मामा ॥
 आम्ही सूरमर्द क्षत्री । नाही भिणार मरणात्ता ॥"

पाठ वाचा व समजून घ्या.

२. सूर्य, चंद्र व पृथ्वी

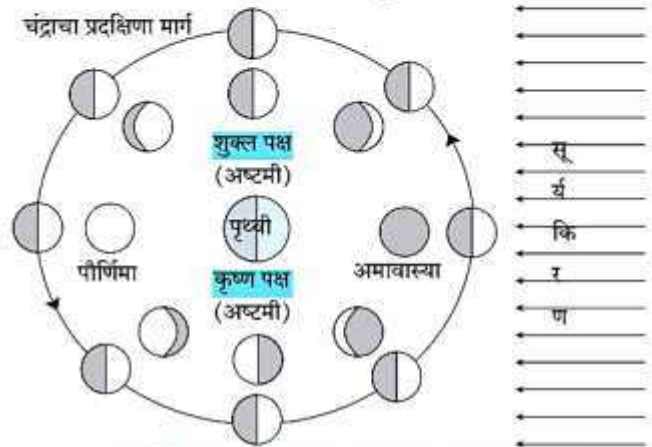
चंद्राच्या गती : पृथ्वीप्रमाणेच चंद्रालादेखील अक्षीय व कक्षीय गती आहेत. चंद्र हा स्वतःभोवती फिरताना पृथ्वीभोवती प्रदक्षिणा घालत असतो. तसेच पृथ्वी सूर्याभोवती प्रदक्षिणा घालते; त्यामुळे चंद्र सूर्याभोवती स्वतंत्रपणे फिरत नसला, तरी तोही सूर्याभोवती अप्रत्यक्षपणे प्रदक्षिणा घालतो. चंद्राच्या परिभ्रमण व परिवलन गतीचा कालावधी सारखाच असतो, त्यामुळे आपल्याला चंद्राची एकच बाजू सतत दिसत असते.

असतो, त्या स्थितीस **उपभू** स्थिती म्हणतात. याउलट तो जेव्हा पृथ्वीपासून जास्तीत जास्त दूर असतो, तेव्हा ती चंद्राची **अपभू** स्थिती असते. (आकृती २.१)

आकृती २.१ : चंद्राची स्थिती

तुम्ही चंद्राच्या कलांचा अभ्यास केला आहे. आकाशात चंद्रबिंबाचा भाग अमावास्येपासून पौर्णिमेपर्यंत कसा वाढतो आणि पौर्णिमेनंतर तो क्रमाक्रमाने कसा कमी होतो हे तुम्हांला माहिती आहे.

आकृती २.२ : चंद्रकला-कृष्ण पक्ष व शुक्ल पक्ष

अमावास्ये, अष्टमी व पौर्णिमेच्या दिवशी दिसणाऱ्या **चंद्रकलांची** आकृती २.२ पहा. त्या-त्या दिवशी चंद्र, पृथ्वी व सूर्य यांची सापेक्ष स्थितीदेखील या आकृतीत दाखवली आहे.

जरा विचार करा !

☞ सूर्यप्रकाश, चंद्रप्रकाश यांप्रमाणे पृथ्वीप्रकाशही असेल का? असल्यास तो कोठे असेल?

करून पहा.

खालील कृती विद्यार्थ्यांनी मैदानावर करावी.

- ❖ तीन विद्यार्थी निवडा.
- ❖ त्यांना सूर्य, पृथ्वी व चंद्र अशा भूमिका द्या.
- ❖ सूर्याला मध्यभागी उभे करा. प्राथमिक पृष्ठ एक पहा.
- ❖ सूर्याभोवती लंबवर्तुळाकार कक्षा आखून घ्या.
- ❖ पृथ्वी बनलेला विद्यार्थी स्वतःभोवती पश्चिमेकडून पूर्वेकडे फिरत फिरत सूर्य बनलेल्या विद्यार्थ्याभोवती आखलेल्या कक्षेवर फिरेल. सूर्याभोवती फिरताना घड्याळाच्या काट्याच्या विरुद्ध दिशेने फिरावे.
- ❖ चंद्र बनलेला विद्यार्थी स्वतःभोवती फिरत असताना पृथ्वी बनलेल्या विद्यार्थ्याभोवती फिरेल.
- ❖ या सर्व केलेल्या कृतीची आकृती वहीत काढा.

भौगोलिक स्पष्टीकरण

पृथ्वीप्रमाणे चंद्राची परिभ्रमण कक्षाही लंबवर्तुळाकार आहे, त्यामुळे चंद्र पृथ्वीभोवती प्रदक्षिणा घालताना पृथ्वी व चंद्रामधील अंतर सर्वत्र सारखे नसते. जेव्हा तो पृथ्वीच्या जास्तीत जास्त जवळ

जरा विचार करा !

☞ आकृती २.२ मधील चंद्राची अवकाशातील स्थिती व पृथ्वीवरून दिसणारी स्थिती तुम्ही कशी ओळखाल?

पाठ वाचा व समजून घ्या.

1. सजीव सृष्टी : अनुकूलन व वर्गीकरण

बेडूक, बदक यांच्या पायांच्या बोटांमध्ये पडदे असल्याने पायांचा त्यांना वल्ह्याप्रमाणे उपयोग होतो. बदक, पाणकोंबडी अशा पक्ष्यांचे पंख व पिसे तेलकट असल्याने पाणी त्यावरून ओघळून जाते. बेडकाच्या पायांतील बोटांतील पडदे, बुळबुळीत त्वचा, त्रिकोणी डोके यांमुळे तो पाण्यात सहज पोहतो. पाण्यात तसेच जमिनीखाली असताना तो त्वचेद्वारे श्वसन करतो तर जमिनीवर असताना नाक व फुफ्फुसाद्वारे, म्हणून तो पाण्यात व जमिनीवर दोन्ही ठिकाणी राहू शकतो. बेडकाची वैशिष्ट्यपूर्ण पाठ त्याला गवतात लपण्यास मदत करते.

तुम्हांला माहित असणाऱ्या आणखी काही उभयचर प्राण्यांची नावे सांगा. त्यांच्यामधील अनुकूलन अभ्यासा.

1.11 बदक

1.12 सिंह

1.13 काळवीट

जंगल व गवताळ प्रदेश या ठिकाणी आढळणाऱ्या प्राण्यांमधील अनुकूलन (Adaptation in Forest and Grassland animals)

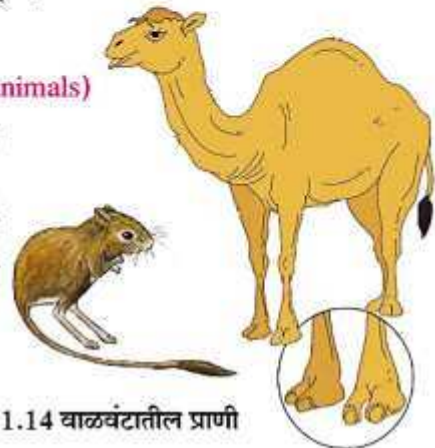
जंगली कुत्रा, कोल्हा, वाघ, सिंहासारख्या मांसाहारी प्राण्यांचे पाय मजबूत असतात व त्यांना नख्या असतात. या प्राण्यांना अणकुचीदार सुळे असतात. त्यांचा त्यांना कशासाठी उपयोग होतो ?

वाघाच्या पायांच्या तळव्यांना गादी असते, त्यामुळे त्याची चाहूल भक्ष्यास लागत नाही व सहजतेने भक्ष्य पकडता येते. मांसाहारी प्राण्यांच्या डोळ्यांचे स्थान डोक्याच्या निमुळत्या बाजूस समोर असते. त्यामुळे दूर अंतरावरील भक्ष्य नजरेस पडते.

शाकाहारी प्राण्यांच्या डोळ्यांचे स्थान कपाळाच्या खाली व बाजूस असते. त्यामुळे त्यांना खूप मोठा परिसर दिसतो व शत्रूपासून बचाव करण्यास संधी मिळते. शाकाहारी प्राण्यांचे पाय निमुळते व बारीक तसेच खूर मजबूत असतात त्यामुळे त्यांना वेगाने उड्या मारत धावता येते. अशा प्राण्यांचे हलणारे लांब कान दूर अंतरावरील आवाजाचा वेध घेऊ शकतात. हरिण, काळवीट यांचा रंग परिसराशी मिळताजुळता असतो. वनस्पतींची खोडे चावून खाण्यासाठी त्यांना मजबूत दात असतात.

वाळवंटी प्रदेशातील प्राण्यांचे अनुकूलन (Adaptation in desert animals)

वाळवंटी प्रदेशात पाण्याची तीव्र कमतरता असते. शरीरातील पाणी टिकवून ठेवण्यासाठी तेथे राहणाऱ्या प्राण्यांची त्वचा जाड असते. पाय लांब व तळवे गादीसारखे व पसरट असतात. नाकावर त्वचेची घडी असते. पापण्या लांब व जाड असतात. वाळवंटी प्रदेशातील उंदीर, साप, कोळी, सरडे असे प्राणी खोलवर बिळात राहतात.

1.14 वाळवंटातील प्राणी

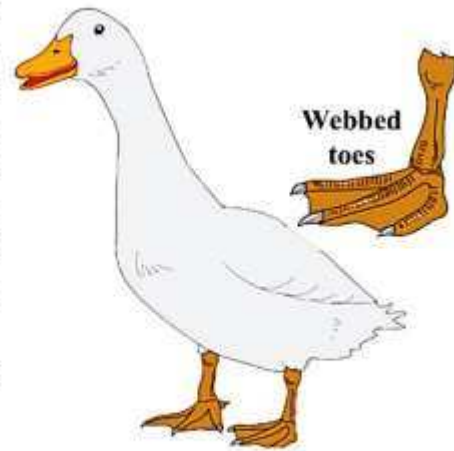

1. The Living World : Adaptations and Classification

Read and understand.

As the frog and duck have webbed toes, they can use their legs like oars. Water flows off the waxy feathers of birds like duck and waterhen. Webbed toes, slippery, smooth skin and a triangular head help frogs to swim easily through water. They can live on land as well as in water due to their ability to breathe through the skin in water and using the nose and lungs on land. The typical colours of a frog's back help it to hide among grasses.

Make a list of the names of some other amphibians you know and study their adaptations.

1.11 Duck

Adaptation in forest and grassland animals

1.12 Lion

Carnivorous animals like the wild dog, fox, tiger and lion have strong legs to run fast and capture their prey. They have claws and their canine teeth are sharp and pointed. What is the function of such teeth?

Tigers have padded paws. This enables them to silently stalk their prey and capture it easily. The eyes of predatory carnivores are located in the front of their head. It helps them to spot their prey from a long distance.

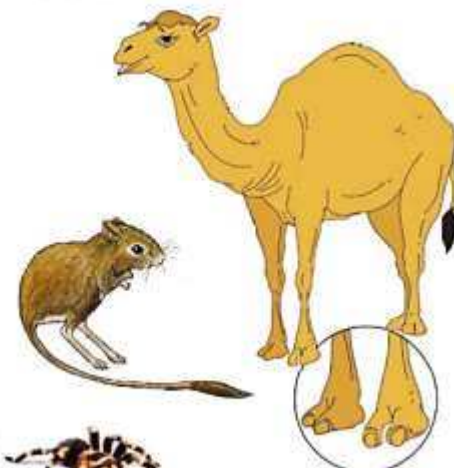

1.13 Blackbuck

The eyes of herbivores are below the forehead, on either side of the head. This gives them wide-angle vision which helps to protect them from predators. Their legs are long and tapering with strong hooves, which enables them to run fast taking long leaps. Their long and freely moving ears can receive sounds from long distances and different directions. Deer and blackbucks have colours that merge with their surroundings. Their teeth are strong for chewing tough plant material.

Adaptation in desert animals

Deserts are characterized by severe scarcity of water. Hence, desert animals have a thick skin to prevent loss of water from the body. Their legs are long with flat and cushioned soles. The nostrils are protected by folds of skin. The eyelashes are long and thick. Rats, snakes, spiders, lizards in deserts live in deep burrows during daytime and are active at night.

1.14 Desert animals

● सुनो, समझो और गाओ :

२. फूल और काँटे

रियाज

- अयोध्यासिंह उपाध्याय 'हरिऔध'

जन्म : १८६५, आजमगढ़ (उ.प्र.) मृत्यु : १९४७ रचनाएँ : प्रियप्रवास, पद्य प्रसून, वैदेही वनवास, अधखिला फूल, प्रेमकांता आदि ।

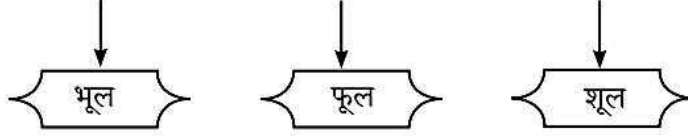
परिचय : अयोध्यासिंह उपाध्याय जी का खड़ी बोली हिंदी के प्रारंभिक कवियों में मूर्धन्य स्थान है । आप हिंदी के एक आधार स्तंभ हैं ।

प्रस्तुत कविता में कवि ने यह स्पष्ट किया है कि मनुष्य विशिष्ट कुल में जन्म लेने से नहीं बल्कि अपने कर्मों से ही बड़ा बनता है ।

विचार मंथन

॥ भूलकर भी न करें भूल-बनें फूल, नहीं शूल ॥ निम्न आधार पर चर्चा करो :

टेस्ट
मोडवा

हैं जनम लेते जगह में एक ही,
एक ही पौधा उन्हें है पालता,
रात में उनपर चमकता चाँद भी,
एक ही-सी चाँदनी है डालता ॥१॥

मेह उनपर है बरसता एक-सा,
एक-सी उनपर हवाएँ हैं बही,
पर सदा ही यह दिखाता है हमें,
ढंग उनके एक-से होते नहीं ॥२॥

□ उचित हाव-भाव, लय-ताल के साथ कविता का पाठ करें । विद्यार्थियों से व्यक्तिगत, गुट में, सामूहिक सस्वर पाठ कराएँ । मौन पाठ कराके कविता के प्रमुख मुद्दों पर चर्चा कराएँ । प्रश्नोत्तर के माध्यम से कविता के भाव स्पष्ट करें ।

माझा ऑनलाईन अभ्यास

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास - प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सातवी मराठी	सातवी गणित	सेमी गणित	सातवी इंग्रजी	सातवी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सातवी भूगोल	सातवी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सातवी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

MiniShala शैक्षणिक ॲप्स खालील लिंकवरून डाऊनलोड करा.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
		आठवी	नववी	दहावी		

गुरुमाऊली शैक्षणिक ॲप्स - [Click Here](#)

निर्मिती - श्री.प्रविण डाकरे, श्री.जयदिप डाकरे

वेब स्रोत- 'ई-बालभारती'

सौजन्य- जिल्हा परिषद कोल्हापूर

<https://www.gurumauli.in>